

The Holy See

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 9. siječnja 2008.

Augustin u potrazi za mudrošću nalazi Boga

Draga braćo i sestre!

Od danas, kad nastavljamo slijediti tragove crkvenih otaca, svjedoka vjere i kršćanske predaje, govorit ćemo o doista značajnom liku svetog Augustina, o tom čovjeku strasti i vjere, visoke inteligencije i neumorne pastoralne zauzetosti, velikom svecu i crkvenom naučitelju kojega često, barem po čuvenju, poznaju i oni koji ne poznaju kršćanstvo ili mu nisu bliski. Po svojoj jedinstvenoj vanosti, sveti Augustin izvršio je ogroman utjecaj, te bi se s jedne strane moglo reći da svi putovi latinske knjievnosti vode u Hipon (danas Annaba, na alirskoj obali), a s druge strane da se od ovog rimskog afričkog grada, čiji je Augustin bio biskup od 395. sve do smrti 430., račvaju mnogi drugi putevi kasnijega kršćanstva i same zapadne kulture.

Rijetko je koja civilizacija uspjela naći tako veliki duh koji bi znao obuhvatiti njezine vrijednosti i uveličati njezino vlastito bogatstvo, iznalazeći ideje i forme na kojima će se hraniti kasniji naraštaji, kao što je to istaknuo i Pavao VI.: "Moe se reći da sva misao starine utječe u njegovo djelo i da iz njega proizlaze strujanja misli koja proimaju svu doktrinalnu tradiciju kasnijih stoljeća" (AAS, 62, 1970, str. 426). Augustin je i crkveni otac koji je ostavio najveći broj djela: o njima ćemo govoriti u jednom od sljedećih susreta, zadržavajući danas svoju pozornost na njegovu ivotu koji se moe dobro rekonstruirati prema njegovim spisima, a osobito iz Ispovijesti, njegove izvanredne duhovne autobiografije, napisane na slavu Boju, koja je i njegovo najpoznatije djelo. I to s pravom, jer upravo Augustinove Ispovijesti, svojom pozornošću usmjerenom na nutrinu i psihologiju, predstavljaju jedinstveni uzor u zapadnoj knjievnosti, pa i u onoj nereligioznoj, sve do današnjice.

Augustin se rodio u Tagasti, u pokrajini Numidiji u rimskoj Africi, 13. studenoga 354., u obitelji Patracija, poganina koji je potom postao katekumen, i Monike, gorljive kršćanke. Ova strastvena ena, čašćena kao svetica, izvršila je posebno velik utjecaj na svoga sina te ga je odgojila u kršćanskoj vjeri koju je ipak kao mladić brzo napustio. Augustin je imao brata Navigija, i sestru čije nam ime nije poznato i koja je, ostavši udovica, postala poglavaricom jednog enskog samostana. Dječak Augustin, osobito iver inteligencije, primio je dobro obrazovanje, izučavajući gramatiku isprva u svome rodnom gradu, a potom u Madauri, dok je od 370. učio retoriku u Kartagi. Kao izvrstan poznavalac latinskoga jezika ipak nije uspio tako dobro ovladati i grčkim jezikom, a nije naučio ni punski kojim su se sluili njegovi zemljaci. Upravo u Kartagi Augustin je prvi puta pročitao Ciceronov spis Hortensius koji je kasnije izgubljen, a predstavlja početak njegova puta prema obraćenju. Taj je Ciceronov tekst doista probudio u njemu ljubav prema mudrosti, kao što će to on sam opisati, već kao biskup, u svojim Ispovijestima: "Ta knjiga doista je promijenila moj način osjećanja", do te mjere da je "iznenada svaka isprazna nada izgubila vrijednost te sam nevjerojatnom gorljivošću srca elio besmrtnost mudrosti" (III, 4, 7). Mladoga Augustina razočarao je, međutim, susret s Biblijom, jer mu se knjevni oblik latinskih prijevoda Svetoga pisma učinio grubim u usporedbi sa sjajnom Ciceronovom prozom.

Privlačnost pojednostavljenog poimanja svijeta, viđenog kao podijeljenog u korijenu između dobra i zla, pribliilo je mladoga intelektualca manihejskoj religiji koja mu se činila stroom i racionalnijom od kršćanstva. Usto, prijanjanje uz nju, osim što je izgledalo da će mu otvoriti put uspješnoj karijeri, omogućilo mu je i nastavak odnosa s jednom enom, koji je tih godina započeo. Od te družice imat će sina, Adeodata, kojega je vrlo volio i koji je prerano umro. Nakon što je bio učitelj gramatike u svome rodnom gradu oko svoje dvadesete godine, brzo se vratio u Kartagu gdje je postao sjajan i proslavljen učitelj retorike. S vremenom se Augustin ipak počeo udaljavati od vjere manihejaca koji su ga razočarali upravo na intelektualnom području, budući da nisu bili sposobni razriješiti njegove dvojbe. Preselio se u Rim, a onda i u Milano, gdje se tada nalazio carski dvor i gdje je dobio prestian posao zahvaljujući preporukama i zanimanju što ga je za njega pokazao prefekt Rima, poganin Simah.

Milanu Augustin je običavao slušati - isprva kako bi obogatio svoju retoričku riznicu - prelijepu propovijedi biskupa Ambrozija koji je bio predstavnik cara za sjevernu Italiju. Afrički je govornik ostao zadivljen riječima velikoga milanskoga biskupa. U malo vremena Augustin je shvatio da su mu alegorijsko iščitavanje Svetog pisma i neoplatonska filozofija, koje je koristio milanski biskup, omogućavale da riješi intelektualne probleme koji su mu se, kad je bio mlađi, u njegovu prilaenju biblijskim tekstovima, činili nerješivima. Nakon čitanja spisa filozofa, Augustin je prešao na čitanje Pavlovih poslanica. Obraćenje na kršćanstvo, 15. kolovoza 386., predstavljalo je dakle vrhunac dugog i mukotrpnog nutarnjega hoda. Ovaj se Afrikanac tada preselio na selo, sjeverno o Milana, zajedno s majkom Monikom, sinom Adeodatom i malenom skupinom prijatelja, kako bi se pripremio za krštenje. Tako je 24. travnja 387., za vazmenoga bdjenja, Ambrozije krstio Augustina, kad je imao trideset i dvije godine.

Nakon krštenja, Augustin se sa svojim prijateljima odlučio vratiti u Afriku, naumivši ivjeti u zajednici monaškoga oblika u sluenju Bogu. No u Ostiji, očekujući polazak, iznenada se razbolila majka i ubrzo umrla, parajući sinovljevo srce. Vrativši se konačno u domovinu, ovaj se obraćenik nastanio u Hiponu kako bi ondje utemeljio samostan. U tom afričkom obalnom gradu 391. godine zaređen je za svećenika te je s nekoliko drugova započeo monaški ivot na koji je dugo mislio, razdijelivši svoje vrijeme između molitve, studija i propovijedanja. Četiri godine kasnije, 395., u Hiponu je posvećen i za biskupa. Nastavljajući s intenzivnim proučavanjem Svetoga pisma i tekstova kršćanske tradicije, Augustin je bio uzoran biskup po svome neumornom pastoralnom djelovanju: propovijedao je više puta tjedno svojim vjernicima, pomagao je siromasima i siročadi, brinuo se o odgoju klera i organizaciji enskih i muških samostana. Ukratko, nekadašnji se govornik istakao kao jedan od najvanijih predstavnika kršćanstva toga doba. Bio je osobito aktivan u upravljanju svojom biskupijom, u vrijeme značajnih promjena, pa i onih građanskih, te je kroz trideset i pet godina biskupskoga sluenja, ovaj hiponski biskup izvršio snaan utjecaj na vodstvo Katoličke Crkve rimske Afrike i općenito na kršćanstvo svoga doba, suočavajući se s razdirućim religioznim tendencijama i ilavim krivovjerjima kao što je manihejstvo, donatizam i pelagijanstvo, koji su prijetili kršćanskoj vjeri u jednoga Boga bogatog milosrđem.

Augustin se povjeravao Bogu svakoga dana sve do konca svoga ivota: pogođen vrućicom, dok su vandalski napadači već gotovo tri mjeseca opsjedali Hipon, ovaj je biskup, kako pripovijeda njegov prijatelj Posidije u Augustinovu ivotopisu, traio da mu se velikim slovima prepisu pokornički psalmi "te je dao objesiti papir na zid tako da je, leeći u postelji, mogao vidjeti i čitati. I neprekidno je plakao vrućim suzama" (31,2). Tako su prošli posljednji dani Augustinova ivota. Umro je 28. kolovoza 430., ne napunivši još 76 godina. Njegovim djelima, njegovoj poruci i njegovu nutarnjem ivotu posvetit ćemo sljedeće susrete.